

О. І. Павлуненко

Краснокутськ

КРАСНОКУТСЬК – селище міського типу Харківської області, райцентр. Краснокут. селищ. раді підпорядк. села Основинці, Ситники, Степанівка, Чернещина. Знаходиться на правому березі р. *Мерло* (притока [Ворскли](#)), за 100 км від обл. центру та за 25 км від залізнич. ст. Водяна. Пл. 12,48 км². Насел. 8147 осіб (2001, складає 95,7 % до 1989), переважно українці. Засн. 1651 як один з опор. пунктів захисту пд. кордонів від татар. нападів. У цей час після Берестец. битви тут оселилися переселенці з Корсунщини. У наступ. році збудовано острог, а монахами з Корсуня (нині м. Корсунь-Шевченківський Черкас. обл.) закладено чол. Петропавлів. монастир. К. тривалий час був сотен. містечком Охтир. полку (до 1765). Краснокут. козаки брали участь у Крим. походах 1687 і 1689 та Азов.-Дніпров. походах 1695–96. У 1709 побл. Красного Кута (саме таку назву мало поселення у 17–18 ст.) відбувся бій між рос. і швед. військами. У 18 ст. – повіт., від 1798 – заштатне місто Богодухів. пов. Слобід.-Укр. (від 1835 – Харків.) губ. 1773 налічувалося 4143 особи. Від 1780 – сучасна назва. 1786 Петропавлів. монастир закрито. Згодом К. – у власності родини Каразіних (з неї походить засн. Харків. університету В. Каразін). Наприкінці 18 ст. І. Каразін заклав тут парк (нині пам'ятка садово-парк. мистецтва заг.-держ. значення [Краснокутський парк](#)).

Наприкінці 19 ст. побл. К. відкрито великі економії, які спеціалізувалися на вирощуванні цукр. буряків (належали Каразіним, І. Харитоненку та ін.). За Всерос. переписом 1897, у К. мешкало 6860 осіб. Під час воєн. дій 1918–20 влада неодноразово змінювалася. 1923–62 та від 1966 – райцентр. Під час голодомору 1932–33 померло 750 краснокутців. Від 9 жовтня 1941 до 11 серпня 1943 – під нім.-фашист. окупацією. 1959 мешкало бл. 6,8 тис., 1970 – 7,2 тис., 1979 – 7,8 тис., 1999 – 8,5 тис. осіб. Від 1975 – смт. На тер. парку – залишки монастиря – старовинні печери та підземні ходи заг. довж. бл. 18 км; на одному з його майданчиків – поховання Каразіних (встановлено пам'ятники). Нині працюють ТОВ «Агробуд», птахоферма. У К. – 2 заг.-осв. школи, аграр. ліцей, дит. муз. школа, 2 дитсадки; Будинок культури, рай. для дорослих і дит. б-ки; центр. рай. лікарня, СЕС; відділ. 5-ти банків. Виходить г. «Промінь». Пам'ятки архітектури: Архангело-Михайлів. церква (1880, УПЦ МП), садиба купців В'юнників (кін. 19 – поч. 20 ст., нині селищна рада). Встановлено меморіал Слави воїнам, які загинули під час 2-ї світової війни. Серед видат. уродженців – селекціонер, еколог [М. Гуштин](#), фахівець у галузі авіац. радіотехніки [О. Зеленський](#), фахівець у

галузі матем. моделювання *А. Панішев*, вет. лікар *А. Собко*, фізик *Г. Шепельський*; письменники та журналісти [М. Дашкієв](#), [Борис Колос](#) (Б. Кабанов), *М. Француженко*; громад. і церк. діяч *І. Геращенко*; Герої Рад. Союзу [В. Войцехович](#) (відзначився під час 2-ї світової війни) та *Д. Левченко* (льотчик-космонавт).

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Ярещенко А. Наш рідний край: Красний Кут // Прапор. 1982. № 10;
2. Білоус В. Красен край наш Краснокутщина: Істор.-краєзнав. нарис. Краснокутськ, 1995.

Бібліографічний опис:

Краснокутськ / О. І. Павлуненко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-2921>. – Останнє поновлення : 1 січ. 2023.

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).